עמד בדין וברח. בפרק המוכן (יבמות דף מג: ושם) פרש"י דוקא ברח מבל תלה הוא אז תלתה היא לא משמע לפי דבריו דקנסו הוא ותימה אם כן מאי קפריך הוחיל ומשום קנס מתפרנסת ויש לומר דמי מיישינן כולי האי לצרכי כדמוכיח שמואל לא היה לקונסו כל כך ור"ת פירש שמצא בירושלמי כריס קף ע"פ דכתב לאו דוקא תלה ה"ה תלה דניזונת משלו ומ"ת ואם תמרינן תלה הוא אז היא אינו מעלה לה מזונות למד ליתנה גבי הגיע זמן ולא נשאו יש לומר שאני התם שהיה לו לכתוב מיד תחר הגעת הזמן תחר שלשה חדשים אבל התם כשהמתין חליו לפני שהגיע זמן מאי הוה ליה למיעבד ומיהו קשה מי נתלה נמי מעלה לה מזונות לאחר תמרי כשמוך דלא מצעבדא ליה למעשה ידיה וי"ל דבתלה נמי קנסינן ליה משום דלא כנס מיד תחר שלשה חדשים ותחר שעמד בדין מיד ותם תאמר לפרש"י דמפרש דוקא ברח אבל תלה לא בפ"ק (דף ג.) דמיבעיא לן תלה מהו אמאי לא פשיט מכאן לאחרי' דוקא ברח אבל תלה לא וכל שכן הוא דהא הכא לאו לזון לה מזונות אלא אף על פי שפשע קנס שהיה לו לכונסה מיד תחר שעמד בדין אבל התם תלה קודם שהגיע הזמן מאי הוה ליה למיעבד דעל כורחין בהכי מיירי דאי תלה הוא אחר כך פשיטא דאין להפסידה ואיכא למימר דימסה שאני דלאו מגידא ליה כולי האי כמו מרוסקו ואינה עומדת כל כך לכונסה לא מיתייב מזונות כולי האי ומיהו קשה רש"י דעל כורחין מוקי אאי ברח אבל מחמת מרדין אלא מחמתה דאי לאו הכי הייט תלה ואם כן מאי קפריך הכא למ"ד אין פוסקין מזונות לאשה שיין התפסת בררי הוחיל וממתמה ברח:

הני מאני דקוניא. פי' בקונטרס פלומי"ר בלע"ז כלי חרס שמתיכין למוכו עופרת ואין נראה לר"ת דבזמים פרק אישהו מקומן (דף נד.) גבי עשיית מזבח תניא מניח קיר וקוניא (ב) וממתה ושופך הוא ליה למימר מבר שהוא לזון בריית ועוד אמר רבי מדמסיק עלייהו בפ"ב דמסכת ע"ז (דף נג: ושם) ובפרק כל שעה (פסחים דף ל: ושם) משום דמלרפי פירוש שמעורב בהם קרוי שקוריו אלו"ם בלע"ז על כן נראה כדפירש הערוך (ג) דקוניא הייט כלי חרס המחופה בהמתכת זכוכית ולהכי מסיק עליה דמלרפי משום דזכוכית תמילת בריית מן החול ובחומו חול מעורב קרי ולהכי בלעי וכן מורה רבינו חם בחומש פלומי"ר שלנו שמתיכין למוכו עופרת אינו נאסרין בי"נ יותר משאר כלי חרס ועוד מדקדק ר"ת אף אם היה כולו מעופרת לא היה נאסר ועכשיו שאין בו אלא עופרת מעט יאסר כדמוכח בהמכת זכוכית ניתם שלא זכוכית אינו נאסר לפי שמבשל היטב ואינו נבלע אבל קונית לא נתבשל כל כך ונבלע טפי: **ירוקן.** פירש בקונטרס לעניין חמץ בפסח וגיעולי עובדי כוכבים ויין נסך ולא משום לתיקוני לשפסק הלכה כרב זביד לעניין חמץ בפסח דהא מרימר דפליג עליה ושרי ירוקי דוקא לעניין יין נסך אבל לעניין חמץ בפסח מודה לחקירי לפי חיורי כדאיתא בהדיא בפ' חין מעמידין (ע"ז דף נ:) ומפרש התם טעמא דתמיהי בחמין:

חנן אומר איבד מעותיו. ליכא למקשוי מהא דקיימא לן (לעיל פ.) היורד לתוך שדה של חבירו ונטעה שלא ברשות דשמין לו כחרים ולבונה מורכנו של חבירו דזומן לו מה שהוכנו (ב"מ קא. ע"ש) דהתם הכא בעין הוא ודין הוא שיטול אבל הכא לא השניח לו שום שבח נכסים אלא שהילו מגניח בעל חובו ולא מידי יסיד ליה והוה כמגניח אחי מנכסי חבירו לחע"ג דמהנה חומו לו מתחייב מידי דכמסיק בגדרים בחין בין המודר (דף נג:) ופ"ח הא דאמרי' בהשוכר את הפועלים (ב"מ דף נג:) שומר חנם שהיה לו

צדקה מ"ד צדקה אבל תכשיט יהבינן לה דלא ניחא ליה דתינוול [ו]תא שמע [א]היבמה ג' חדשים הראשונים ניזונת משל בעלה מיכן ואילך אינה ניזונת לא משל בעלה ולא משל יבם יבם אמר לך שמואל למאי ניחוש לה להאי אי משום צררי לא מיקרבא דעתיה לגבה אי משום מעשה ידיה לא משתעבדא ליה תא שמע [ב]האשה שהלכה היא ובעלה למדינת הים ובאת ואמרה מת בעלי רצתה ניזונת רצתה גובה כתובתה [ג]גירשני בעלי מתפרנסת והולכת עד כדי כתובתה הבא נמי כששמעו בו שמת ומאי שנא עד כדי כתובתה דאיתי היא דאפסידה אנפשה תא שמע [ד]כיצד אמרו ממאנת אין לה מזונות אי אתה יכול לומר ביושבת תחת בעלה שהרי בעלה וחייב במזונות אלא כגון שהלך בעלה למדינת הים לותה ואכלה עמדה ומיאנה [ה]טעמא דמיאנה הא לא מיאנה יהבינן לה אמור לך שמואל הכא למאי ניחוש לה אי משום צררי לקטנה לא מתפים ואי משום מעשה ידיה קטנה לא ספקה מאי הוה עלה כי אתא רב דימי אמר מעשה בא לפני רבי בבית שערים ופסק לה מזונות לפני רבי ישמעאל בציפורי ולא פסק לה מזונות תהי בה רבי יוחנן וכי מה ראה רבי ישמעאל שלא פסק לה מזונות הא לא נחלקו בני כהנים גדולים וחנן אלא לענין שבועה אבל מזוני יהבינן לה א"ל רב שמן בר אבא כבר תרגמה רבינו שמואל בבבל כששמעו בו שמת א"ל פתריתו בה כולי האי כי אתא רבין אמר מעשה בא לפני רבי בבית שערים ולא פסק לה מזונות לפני רבי ישמעאל בציפורי ופסק לה מזונות א"ר יוחנן מה ראה רבי שלא פסק לה דהא לא נחלקו חנן ובני כהנים גדולים אלא לענין שבועה אבל מזונות יהבינן לה אמר ליה רב שמן בר אבא כבר תרגמה שמואל בבבל כששמעו בו שמת ופותיה דרב לאשת איש והלכתא כותיה דרב הונא אמר רב [ז]דאמר רב הונא אמר רב יכולה אשה שתאמר לבעלה איני ניזונת ואיני עושה והלכתא כותיה דרב זביד בקוניא דאמר רב זביד [ח]הני מאני דקוניא [ט]חיורי ואוכמי שרו ירוקי אסירי ולא אמרן [י]אלא דלית בהו קרטופי אבל אית בהו קרטופי אסירי: **מתני'** [יא]מי שהלך למדינת הים ועמד אחד ופירנם את אשתו חנן אומר איבד את מעותיו נחלקו עליו בני כהנים גדולים ואמרו ישבע כמה הוציא ויטול א"ר דוסא בן הרכינס כדבריהם א"ר יוחנן בן זכאי [יב]יפה אמר חנן הניח מעותיו על קרן הצבי: **גמ'** [יג]תנן התם המודר הנאה מחבירו שלא יתן לו צדקה ולא יפרנס את בניו בשעת הדחק אבל נותן הוא לאשתו מפני שכתובתה עליו ואם יש לה נכסים נמכרין בשבילה מיד ואם אין לו נכסים אין מוכרין לה מפני תיקון העולם ואם מתה יורשין את בעלה ואם מת יורשת את כתובתה ואם מכרו בית דין שלו מכר שלה מכרו שלה מכר שלו מכר ואם מת בעלה יורשת את כתובתה ואם מת בנה יורשת את כתובתה ואם מת בנה ובעלה יורשת את כתובתה ואם מת בנה ובעלה יורשת את כתובתה ואם מת בנה ובעל

שוקל לו את שקלו. שוקל כשבילו שקל שהוא שייך לכל אחד לקרבנות לצורך: **ופורע לו את חובו.** אם שייך ממון לנושה מוכר לזה שיפרענו כשבילו: **ומחזיר לו את אחיזתו.** אם רצה חמורו תופשו מוכר להשיבו: **במקום שנוטלין שכר.** על טורח השבתה: **תפוס.** הגיית השכר להקדש שהרי שייכין מודרין בהנאה זה מזה: **מנוה קא עביד.** כלומר מנוה בעלמא קא עביד ואינו מהנהו לזה אחר לא שקל עליו לא הפסיד כלום שיש לו חלק בקרבנות: **דתנן תורמין.** את הלשכה כשלש קופות: **על האבוד.** אף על מי שאחר שקלו ואבד: **ועל הגבוי.** שעדיין לא הגיע כאן: **ועל הפקיד לגבות.** ואפילו לא נגבה לאחר מכאן יש לו חלק בתרומה וכקרבנות אלא שאיסר מנוה נמלא שכר המנוה על הנותן: **משכרמי ליה.** מרויחו: **מאן דיהב דאמר מיבד מעותיו.** זה שפרנס את אחד מבירו ונתכוון לשם הלוואה שישלם לו בעלה מיבד מעותיו ואין יכול לומר לו את חובך פרעתי שלם לי. והוא הדין נמי לכל חוב שעליו ועמד מבדו ופרעו וזה לא אמר לו הלויני אינו חייב לו כלום וכיון דאילו פרעיה לשם הלוואה אף כי פרעיה נמי לשם מחילה לאו מידי יהיב ליה: **אפילו תימא רבנן.** דאמרי חייב אע"פ שלא אמר לו הלויני וגבי שאר חוב נמי אם לא אמר לו מחול ומחמת הנאה הכא דקתני פורע לו את חובו בשלוה זה מחלה הלוואה מן המלוה על מנת שלא לפרוע עד שירצה לא יוכל המוציא ללחנו הלכך לאו מידי יהיב ליה:

כיסופא

גרסון פי' בתשובותיו כמו כן דאע"ג דלא הוי אלא כמבריח מרי בעלמא יש לו לשלם מידי דהוה לקדש פרועים ובמקלות בשכר וגבי מציא מציידה דאע"ג דאין לך מדם מגיל של מבירו מיד העובדי כוכבים ולא כפי' הקונטרס פשיטא בגיטין שממחזיר לו בחנם ול"ת והא דתנן בהגוזל בתרא (ב"ק קף קטו:) שטוף נהר חמורו וחמור חבירו שלו יפה מנה ושל חבירו מאתים והניח זה את שלו והציל את של חבירו אין לו אלא שכרו ואמאי דמי חמורו היה לו לשלם והיה רבי רועה לומר דמשום הכי אין לו אלא שכרו דמיירי כגון שבעל החמור בפניו וכי עבו חכמים בקרבה ס"מ שלא בפניו אבל בפניו לא וקשה ל"ג לפי' שכרו לא יהא לו להא תנן בפ' הכונס (שם קף מח. ושם) גפלה לגינה ונהנית משלמת מה שנהנית ומפרש רב גמגרא לפי' נחבטה דס"ד מבריח מרי מנכסי חבירו ומה שנהנית נמי לא משלם קמ"ל ופריך תיפוק ליה ד"ג ומשני מבריח מרי מנכסי חבירו מדעתו והאי שלא מדעתו ל"ג מבריח מרי ליה ליה פסידא האי מית ליה פסידא ומשמע ליישנא קמא מדעתו אע"ג דליה ליה פסידא פטור ועל כורחין לא אפשר לפרש כן מהכיא דאלו מציאות (ב"מ קף נא:) ולהשוכר את הפועלים (שם קף נב:) אלא הכי פירושו מבריח מרי מדעתו היכא דליה ליה פסידא האי שלא מדעתו אלא כרמו הוא מבריח מרי ואם יהא חייב דפשיטא אם נחבטה ולא נתקלקלו הפירות למה יהא חייב אלא שלא מדעתו שעל כרמו הוא מבריח מרי ואם דוחקים את האדם על כרמו ממהרו ומכריח את האדי ממלגרו של חבירו אע"ג דליה ליה פסידא חייב לשלם לו שכר טורחו והשתא דאתית להכוחל כתרא אם נפרס דמי חמורו חייב לשלם לפי שהוא בפניו אלמא מציאין כאילו ליה ליה פסידא ח"כ לא יהא לו אפי' שכרו כיון דמדעתו הוא וליה ליה פסידא על כן נראה לרבי דהייט טעמא דאין מלוה מלוה אלא מקנו אלא שהוא מהנה אותו ואינו מהנה אותו אלא כדי שכרו שהרי גם הוא היה מועל להציל בכדי שכרו דעל כרחך מיירי שיכול להציל שלא יזכה אותו מן ההפקר: **ובמקום** שנוטלין שכר תפוס להקדש. בפ' אין בין המודר (נדרים קף נג:) מוקי לה בין בשנכנסי שניהם לחורין זה על זה משום הכי תפוס להקדש דלא מצי מחזיר ליטול שכר ולא מצי נעל אחידה לעכבו בין בשנכנסי מחזיר דוקא לחורין על נעל אחידה ולא נכסי נעל אחידה לחורין על המחזיר ואם אין המחזיר רוצה לקבל שכר נעל אחידה אינו יכול לעכבו ותפוס הנאה להקדש: **ועל** העתיד לגבות. פי' בקונטרס לפי' לא נגבה לבסוף וקשה לרבי מדע דהוה ליה למיתני ועל העתיד לגבות ומ"ל דהוי אבוד וגבוי בכלל ועוד דתנן (בבקלים קף ג:) ומייתי לה בהוכח (ב"מ קף נח. ושם) בני העיר שמקלו שקליהם וגנבו מהשלוחין או שאבדו השלוחין אם על שלח נתרמה התרומה ונשנעים השלוחים לבני העיר ובני העיר שוקלים ומביאים לחרים מאי מנעתרמה לחריות להקדש ואם כפירוש הקונטרס דלפי' לא נגבו לבסוף תורמין עליהם אחאי לחרים תחתיהם אי משום מלוה לפי' מאנתרמה נמי ועוד פירש רש"י על האבוד מי שאלח שקלו ואבד ועל הגבוי שעדיין לא הגיע וקשה דל"ל זו ואין ל"ל זו קתני אלא נראה לפרש על האבוד שבא ליד גבאי ואבד ועל הגבוי שייך השליח ונאבד מיד השליח לאחר שנתרמה התרומה דאי נאבד קודם שנתרמה התרומה חייבין בעלים בחריות ועל העתיד לגבות שיבא לידי גבוי לבסוף והא דאמר בכא שוקל לו את שקלו ואבד וגבוי אלא בחריות: **הא** מני חנן היא דאמר איבד מעותיו. הואיל וכן שאינו יכול עמה לתובעו ממנו אע"פ שמיכר מהנהו שאין לריך לשלם מובו משום הכי לא מיתסר אלא שאינו אלא גרמא בעלמא שלא ידי שפורע זה לגבות מובו מיפטר ומפי למה לי למיתנא אין בין המודר (נדרים קף מג.) המודר הנאה מחבירו ואין לו מה יאכל יוד אלא מנוי הרגיל אלמא כי' ויתן לשום מתנה אע"ג דעל ידו משתברי ליה מזוני שרי הואיל ולא עביד אלא גרמא בעלמא ולא דמי לעושה לו מלאכה לאסור אע"ג דלא מצי תבע ליה בדינא כיון דלאו מדעתו קעבד ולא מצי תבע ליה בדינא שרי ואין אנו צריכים לומר עכשיו בשוקל לו את שקלו דטעמא משום דתורמין על האבוד ונמצא שלא ההנהו אלא אע"ג דההנהו כיון דלאו מדעתיה קעביד ואינו יכול לתובעו בדין לחנן שרי

ו לנקדם ברועים ומקלות ולא קידם שייך ומפרש שומר חנם בחנם שומר שכר בשכר ומסיק דמוזר ונוטל מבעל הבית משמע דשומר חנם נמי אם קדם ברועים ומקלות בשכר מוזר ונוטל מבעל הבית ומאחי מבדוחי מרית בעלמא הוא וכן הא דתנן בפ' אלו מציאות (ב"מ קף לח: ושם) היה נוטל מטלא לא יאמר לו תן לי טלא אלא נותן לו שכרו כפועל בטל של אותה מלאכה דבטיל מינה ופירש בקונטרס שאם היה עוסק במלאכה חמורה ונוטל שכר מרובה כמה היה פותח מבשכרו ויעסוק במלאכה קלה כמו השבת אבידה וכן יתנו לו ואמאי מבדוחי מרית בעלמא הוא ולפי מה שפירש רבינו מס דדוקא במפרנס את משמו קאמר מבן לפי שיכולה לשמש ולהתפרנס בדוחק אבל שאר פורע לו מובו לא כמו שאמר לקמן לא קשיא מידי ואומר רבי כי מן הדין היה ודאי פטור כדמשמע הכא אלא מקנת חכמים הוא שישלמו לו כדי שיעיד אבידתו של חבירו וכן נקדם ברועים ומקלות בשכר דמוזר ונוטל שכר מבעל הבית כדי שיעסוק להצריח את האחי ואפי' עולה השכר כדי דמיהן נפקא מינה לכותבת דחיותא אבל פורע מובו ועמד אחר ופרעם את משמו למה לנו לעשות תקנה על זה ומהאי טעמא נמי הא דאמר בהמוקין (גיטין נח:) הבא ממחוז חוב וממחוז אנפרות אין בו משום סיקריקון פירוש אם שהמה בידו י"ג חדש אין נותן רבית לבעלים ויחזיק בקרקעות אלא מחזיר לו הקרקע גרמה לרבי אלא שמשם מחזיר אלא משלם לו מה שהוציא להוציאה מיד העובד כוכבים ורבינו גרשון פי' בתשובותיו כמו כן דאע"ג דלא הוי אלא כמבריח מרי בעלמא יש לו לשלם מידי דהוה לקדם ברועים ומקלות בשכר וגבי מציא מציידה דאע"ג דאין לך מדם מגיל של מבירו מיד העובדי כוכבים ולא כפי' הקונטרס פשיטא בגיטין שממחזיר לו בחנם ול"ת והא דתנן בהגוזל בתרא (ב"ק קף קטו:) שטוף נהר חמורו וחמור חבירו שלו יפה מנה ושל חבירו מאתים והניח זה את שלו והציל את של חבירו אין לו אלא שכרו ואמאי דמי חמורו היה לו לשלם והיה רבי רועה לומר דמשום הכי אין לו אלא שכרו דמיירי כגון שבעל החמור בפניו וכי עבו חכמים בקרבה ס"מ שלא בפניו אבל בפניו לא וקשה ל"ג לפי' שכרו לא יהא לו להא תנן בפ' הכונס (שם קף מח. ושם) גפלה לגינה ונהנית משלמת מה שנהנית ומפרש רב גמגרא לפי' נחבטה דס"ד מבריח מרי מנכסי חבירו ומה שנהנית נמי לא משלם קמ"ל ופריך תיפוק ליה ד"ג ומשני מבריח מרי מנכסי חבירו מדעתו והאי שלא מדעתו ל"ג מבריח מרי ליה ליה פסידא האי מית ליה פסידא ומשמע ליישנא קמא מדעתו אע"ג דליה ליה פסידא פטור ועל כורחין לא אפשר לפרש כן מהכיא דאלו מציאות (ב"מ קף נא:) ולהשוכר את הפועלים (שם קף נב:) אלא הכי פירושו מבריח מרי מדעתו היכא דליה ליה פסידא האי שלא מדעתו אלא כרמו הוא מבריח מרי ואם יהא חייב דפשיטא אם נחבטה ולא נתקלקלו הפירות למה יהא חייב אלא שלא מדעתו שעל כרמו הוא מבריח מרי ואם דוחקים את האדם על כרמו ממהרו ומכריח את האדי ממלגרו של חבירו אע"ג דליה ליה פסידא חייב לשלם לו שכר טורחו והשתא דאתית להכוחל כתרא אם נפרס דמי חמורו חייב לשלם לפי שהוא בפניו אלמא מציאין כאילו ליה ליה פסידא ח"כ לא יהא לו אפי' שכרו כיון דמדעתו הוא וליה ליה פסידא על כן נראה לרבי דהייט טעמא דאין מלוה מלוה אלא מקנו אלא שהוא מהנה אותו ואינו מהנה אותו אלא כדי שכרו שהרי גם הוא היה מועל להציל בכדי שכרו דעל כרחך מיירי שיכול להציל שלא יזכה אותו מן ההפקר: **ובמקום** שנוטלין שכר תפוס להקדש. בפ' אין בין המודר (נדרים קף נג:) מוקי לה בין בשנכנסי שניהם לחורין זה על זה משום הכי תפוס להקדש דלא מצי מחזיר ליטול שכר ולא מצי נעל אחידה לעכבו בין בשנכנסי מחזיר דוקא לחורין על נעל אחידה ולא נכסי נעל אחידה לחורין על המחזיר ואם אין המחזיר רוצה לקבל שכר נעל אחידה אינו יכול לעכבו ותפוס הנאה להקדש: **ועל** העתיד לגבות. פי' בקונטרס לפי' לא נגבה לבסוף וקשה לרבי מדע דהוה ליה למיתני ועל העתיד לגבות ומ"ל דהוי אבוד וגבוי בכלל ועוד דתנן (בבקלים קף ג:) ומייתי לה בהוכח (ב"מ קף נח. ושם) בני העיר שמקלו שקליהם וגנבו מהשלוחין או שאבדו השלוחין אם על שלח נתרמה התרומה ונשנעים השלוחים לבני העיר ובני העיר שוקלים ומביאים לחרים מאי מנעתרמה לחריות להקדש ואם כפירוש הקונטרס דלפי' לא נגבו לבסוף תורמין עליהם אחאי לחרים תחתיהם אי משום מלוה לפי' מאנתרמה נמי ועוד פירש רש"י על האבוד מי שאלח שקלו ואבד ועל הגבוי שעדיין לא הגיע וקשה דל"ל זו ואין ל"ל זו קתני אלא נראה לפרש על האבוד שבא ליד גבאי ואבד ועל הגבוי שייך השליח ונאבד מיד השליח לאחר שנתרמה התרומה דאי נאבד קודם שנתרמה התרומה חייבין בעלים בחריות ועל העתיד לגבות שיבא לידי גבוי לבסוף והא דאמר בכא שוקל לו את שקלו ואבד וגבוי אלא בחריות: **הא** מני חנן היא דאמר איבד מעותיו. הואיל וכן שאינו יכול עמה לתובעו ממנו אע"פ שמיכר מהנהו שאין לריך לשלם מובו משום הכי לא מיתסר אלא שאינו אלא גרמא בעלמא שלא ידי שפורע זה לגבות מובו מיפטר ומפי למה לי למיתנא אין בין המודר (נדרים קף מג.) המודר הנאה מחבירו ואין לו מה יאכל יוד אלא מנוי הרגיל אלמא כי' ויתן לשום מתנה אע"ג דעל ידו משתברי ליה מזוני שרי הואיל ולא עביד אלא גרמא בעלמא ולא דמי לעושה לו מלאכה לאסור אע"ג דלא מצי תבע ליה בדינא כיון דלאו מדעתו קעבד ולא מצי תבע ליה בדינא שרי ואין אנו צריכים לומר עכשיו בשוקל לו את שקלו דטעמא משום דתורמין על האבוד ונמצא שלא ההנהו אלא אע"ג דההנהו כיון דלאו מדעתיה קעביד ואינו יכול לתובעו בדין לחנן שרי

מדמון

מסורת הש"ס

ג) [ל"ל דתניא וכן בי' תוס' בבמ"מ נח.], ב) ב"מ נח. בבקלים פ"ב ה"ל, ג) [נדרים נג. כל הענין ע"ש היטב].

הגהות הב"ח

(ו) גמ' ופורע לו את חובו:

מוסף רש"י

שוקל לו את שקלו. המדיר יכול ליתן בשבילו ממלית השקל שנותנין לתרומת הלשכה, ויכול לפרוע חובו ואין מכנה לו כלום (נדרים לג.). תורמין על האבוד. בשביו מחלקים שלש קופות מכסף הלשכה והיא תרומה ליקח מכסף הקופות כל קרבנות לצור ותורמין חוזן על מנת שיהו שלש קופות כשם ומרומה לשויים שיהו חוזן שהכיאו שקלים בשנתרמית בלשכה וזכים בתרומת הקופה לשיות הקרבנות גם עליהם ותורמין חוזן אע"פ שאלח שקלו ואבד ואין יודע לו (ב"מ נח.). ועל הגבוי. ועודני בדרך, ועל העתיד לגבות. מי שנתנם ולא שלח שקלו בארלך, היה משלמו כל השנה כולה ועומדין בשוער שכחוב עליו שקלו חדשין ולשכה היתה מרומה ג' פעמים בשנה, בפרים בשפח ובפרום עלמת ובפרום החג, וכשמגיע זמן לתרום נותנין מעות השוער בלשכה ומורמין וכשתורמין תרומה לשנה נותנין לף על העתיד לגבות וגם בשניה ובשלישית והמביא אחר שנתרמה השלישית נותנו לשוער עתיקין ונופל לשירי הלשכה ומכן ואין מוסת העיר ומגלגלותיו (שם). **הא** מני הנן היא דאמר איבד את מעותיו. שאין למלוה על בעלה של לוה ולא נתן בידו אלא שבריח מרי מעליו שפרנס את משמו שהוא שייך לזוזה, הכי נמי כי פרע מובו מבדוחי מרי הוא, שאין לו לפרוע המוב לבוס, ולכך כהנים גדולים דפלוגי ועלה דמן היא, כיון דאמרי יפצע כמה הוליא ישוא מן הצבע, הכא נמי שבירי לכו כי פרע מובו יכול השוער לגבות מן הצבע ולא יהא להם לשלם, ולהכי הוי הנאה גמורה אם אין השוער מחזר ואבוד ואפשר (נדרים לג.). **שלוה** על מנת שלא לפרוע. מזה, דהשתא כי פרעינו זה לא הוי הנאה, הואיל ואי בעי לא מצי למיגבי מיניה בבוס, ושוקל לו את שקלו נמי מוקמינן ליה לעדרי הכל כה"ג שאינו מהנה לו בבוס, כגון שהוא עלמו שקל את שקלו ושברו לירושלים ונגנב או אבד לאחר שנתרמה הלשכה, ואפי' לא נתחייב בתחילתו ולא היה לו לשלוחו, דהכי קי"ל (ב"מ נ:) בני העיר שחייבו שקליהן ונגנבו או שאבדו, אם נתרמה התרומה נשנעין השלוחין לגזברים שאבדו ונעלים פטורים, דמורמין על האבוד, ואם קודם שנתרמה הלשכה נשנעין לבני העיר לפיכך כי אזר הבוזר ופרע שקלו מוחר, לא מהנה ליה כלל (נדרים לג.).

עין משפט נר מצוה

ל א מיי' פ"ו מהלכות נדרים הלכה ד סמג לאוין מג:

לא ב מיי' וסמג שם עוש"ע י"ד סי' רכ"ו סעיף ג:

לב ג מיי' פ"ו שם הל' ו סמג שם טוש"ע שם סעיף ג:

לג ד מיי' פ"ג מהלכות שקלים הלכה ט:

לד ה מיי' פכ"ו מהל' מלוה ולוה הל' ו סמג עשין לד טוש"ע ח"מ סי' קכח סעי' ו:

תוספות רי"ד

שוקל לו את שקלו ופורע לו את חובו ומחזיר לו את אביזתו ובמקום שנוטלין עליה שכר תפול הנאה להקדש במקום שנוטלין שכר על טורח השבתה תפול הנאה להקדש שלא יהנה ממנו. פי' המורה תפול הנאה להקדש כגון ששניהם מודרים הנאה זה מזה: בשלמא שוקל לו את שקלו דתנן תורמין את האבוד ועל הגבוי ועל העתיד לגבות פי' ונמצא שלא נהנה כלום שבלא הא היה לו חלק בקרבנות מחזיר לו אבדתו נמי מצוה קעביד פי' ואע"ג שהוא נהנה הוא יכול לומר אני איני מתכוין להנותו אלא לקיים המצוה. אלא פורע לו את חובו הא קמישתרשי ליה אמר רב אושעיא מני חנן הוא דאמר אבד מעותיו פי' ואע"ג דמטי ליה הנאה מיניה דהא מיפצי ליה מב"ח כיון דשלא מדעתו עשה ראיבעי לתובעו כדין לא מצי תבע ליה ולאפוקי מיניה בדינא שרי דבוראי אי מצי תבע ליה לדינא ולאפוקי מיניה אסור דהויא מחילה גביה וההנהו אבל כיון דלא מצי לאפוקי מיניה בדינא שרי והכי נמי אמרינן התם דמקריב עליו קיני זבין וקיני זבות ויולדות ומתירו לאכול בקדשים וזן את אשתו ואת בניו אף על פי שהוא חייב במזונותיהן דאף ע"ג דמטי ליה הנאה מיניה כיון דלאו מדעתו קעבד ולא מצי תבע ליה בדינא שרי ואין אנו צריכים לומר עכשיו בשוקל לו את שקלו דטעמא משום דתורמין על האבוד ונמצא שלא ההנהו אלא אע"ג דההנהו כיון דלאו מדעתיה קעביד ואינו יכול לתובעו בדין לחנן שרי

אדמון אומר **וכי בשביל** שאני זכר הפסדתי. מע"ג לחמר לקמן כל מקום שחמר רבן גמליאל רואה אני את דברי חלמוד הלבה כמותו ומהוחו פיסקא פרין הש"ס לקמן חלמח דהכי הוי עיקר מ"מ חומר ר"ת דלית הלכתא כוותיה דהא סוגיא דגמרא דלא כוותיה לעיל בפרק נערה (דף מג. ושם) חמר רבי חסי ח"ר יוחנן עשו חלמנה חלת הבח כבח חלל חחין נכנסים מועטים חלמח סתם דבריו כרבן ועוד לעיל פ' הנושח (דף קג.) חמרי יחומים שקדמו ומכרו נכנסים מועטים מה שמכרו מכרו ושחמת דהש"ס כרבן נרים מי שחמ (ג"ב דף קלט:) ואומר ר"ת דהיינו טעמח דחדמון לחו לחיפלוגי חמלחח דחכמים חמח חלת מחמה בעלמח הוח ול"ג נמי לחמר נהיה רואה חני חת דברי חדמון לחו משום פסק דין חלת משום שים ודלי לחמוה ר):

אמר רבא דעסיק באורייתא יהיו.

בחמיה מקשים מחי קחמחה רבח חין ה"ג כדחמר לעיל בפרק נערה (דף מט. ושם) מלוה לוון חת הכנות חבל שכח חת הלוה וירוחנן קח שקלי מן החורה קח מחמה רבח למילחיה דחדמון דקח בעי למימר דכשיעסוק בחורה יטול יכוסה ושם לח יעסוק לח יטלנה ול"ת חכמ חיירי בנכים גדולים ולכבי פריך מחן דעסיק כו' חבל נעיל מלוה לוון חת הנכים בנכים קטנים מיירי משום דכולם עומדים לעסוק בחורה קחמר ק"ו לנכים ולכבי לח פריך מחן דעסיק דכולם הן עומדים לעסוק בחורה:

שמע מינה מדרבנן טענו חטין ושעורים וכו'. מימה מחי פריך לר"ע מדרבנן והלח חיכח לחדמון דקחי כוותיה וכי חימח משום דרבים ניחה לחדבה חית לן למימר כחדמון דהלכתח כוותיה ותומר רבי דמכולהו פריך דמשמע לחדמון מוכה בחטין ושעורים דמיפטר מללח נקט חטין ושעורים ללח נקט כדי ס)(יין ושמן) דכרימון בקליפתו דמי כדנעי למימר לקמן רב שימי בר חבי שחינו יודע הגמלח חמחי הוי נקיט חפי ליתנח דכדי שמן ומיהו לחחר שידע לחיכח לחפלוגיהו נים נלמון הזה לשון קנקנים פריך חיפכח נימח חיכוי חיובתח דרב חייא בר חבא ח"ר חדמון. חימה מחי קח קחיט ליה הח חסכחן ר"ג לחיט ליה חפי הכח חבכח דמיחייב טעון לו חטין והודה לו בשעורים כדחמן בפ' שבועת הדיינין (שבועות לח: ושם) ונרחה דה"ק חפי ח"ט דחדמון חליגה דר"ג דהח בעיון למימר דלחהי חדחדה כרב נחמן חטין ושעורים והודה לו בחחד מהן בשעורין פטור: **הפוסק** מעות לחחנו. מוקי לה בירושלמי כשפסק במעמדה חבל לח פסק במעמדה חפי' רבן מודו והשתח חפי שפיר הח דחמר בגמרח כופין למחן חילימח כופין לחב חיפכח חינהי ליה למימר הוחיל ופסק במעמדה הוי חנחי גדולה חנחי ותנחי קטנה לחו כלום ומסיק כופין לנעל ליחן חת הגט לקטנה משום דלחו חנחה לחב חינהי כמה

כיסופא מי ליח ליה. דקח מיכסיף מן המלוה חמיד. הלכך חי רבנן היח לחמרי לעניין חוב ליה ע"מ לפרוע ופרע חבדו בשבילו חייב נשבט וגבי מודר הנחה מחילה היח ומסיק כי ליה ע"מ שלח לפרוע נמי הנחה היח ומחילה מחיל גביה ומסיק חלח חנן היח ובין בחוב העומד לפרוע בין בעומד שלח לפרוע ליח ליה גבייה מידי וללו מחילה היח ולע"ג דקח מיכסיף מפרעון ומיכסופא: **מתני' נכסים מועטין.** מפרש בגמ' בחרח[1] שחין נהן פרנסה שנים עשר חדש לזכרים ולנקבות: **הכנוס יוצו והכניס ישלו על הפתחים.** חקנת חכמים היח: **הפסדתי.** בחמיה: **גמ' מאי קאמר.** חס בשביל שחני זכר הפסדתי משמע חס בשביל שחני זכר וכמי יפה הפסדתי ומהו יפוי כמו: **מתני' והודה לו בקנקנים. גמ' כעומנו מדה.** לח חבע ממנו קנקנים חלח שמן הפקדתי חללך ומחי כדי שמן דקחני מתני' מדה חלח עשרה כדי שמן דהוי ליה טענו חטים והודה לו בשעורים: **כבורך.** בור שלפני הבד: **קנקנים לח עשין ליה.** וכי הודה לו בקנקנים לחו הודלה היח: **כדים מלחים.** כדים ושמן משמע: **עשרה כדי שמן.** ולח חמר מלחים: **יש בלשון הזה לשון קנקנים.** כיון דלח חמר ליה מלח עשרה חין זה טוענו מדה חלח עשרה כדים מלחים והוה ליה טענו חטים ושעורים: **חלח טענת כו'.** לשון קושיח הוח לחומוכי למחן דחמר פטור דדוקיח דחמתי' כרב נחמן מדקחני הטוען חת חבירו כדי שמן ולח קחני כדים מלחים שמן משמע מינה דמשום דחין בלשון הזה שמעינן מינה בקנקנים. הכדיס שלך בידי בלח שמן (שבועות מב.).

הגהות הב"ח

(ל) גמ' מי ליח ליה לישנא חחרינא החם נמי חית ליה:

מוסף רש"י

והבנות נזונות. מזונות ופרנסה נשוחין עד שתגדלנ (ג"ב ב"ב קלט ועי' לעיל נג:). **בשביל שאני זכר הפסדתי.** בחמיה, חלח לח חפסיד ומזונים יחד (ב"ב שם). **מאי קאמר.** מהי יפוי כח ים לזכר במזונות בחקום חחר ייחר מנקבה, דחקחמר בשביל שחני זכר חכמי גדול הפסדתי (שם קנ). **מאן דעסיק בתורה הוא דירית.** בלומר מי שים לו שני בנים, חחד עוסק בתורה וחחד חינו עוסק, יכי חבד זכותו בירושתו בשביל שחינו עוסק שם). **וראוי לירש בנכסים מרובין.** שחני יודע הכל לפילו מהה מנה ואין לנקנה כי חס מזונות (שם). **כדי שמן.** כלים מלחים שמן, **והודה בקנקנים.** הכלים שלך בידי בלח שמן (שבועות מב.).

תוספות ר"ד (המשך)

(כחב"א חין ההודחה ממין הטענה חמר ר"ג רוחה חני חת דברי חדמון ש"מ טענו חטין ושעורין והודה בחחד מהן חייב פ' כי חוח טוענו על השמן ועל הקנקנים והוח הודה לו על הקנקנים בלבד חמר רב יהודה חמר שמואל בטוענו מדה פי' שחמר לו עשרה כדי שמן שטענו שמן ולח קנקנים חי הכי מ"ט דחדמון חמר רבח דכ"ע היכח דטענו ואמר לו כלח עשרה כדי שכן יש לי חצלך שמן קטען ליה קנקנים לח טען ליה ואי הודה לו בקנקנים חייב כי פליגי היכי חמר לי עשרה כדי שמן יש לי חצלך חדמון סבר יש בלשון הזה לשון קנקנים והלכך כי הודה בקנקנים חייב ורבנן סברי חין בלשון הזה לשון קנקנים והלכתח כחדמון שיש בלשון הזה לשון קנקנים וכי הודה לו בקנקנים חייב והיכח דטענו חטין ושעורין והודה לו באחד מהן חייב כרב נחמן חמר שמואל ואע"ג דפליג עליה ר' חייא בר חבא חמר ר' יוחנן ואמר טענו חטים ושעורין והודה לו באחד מהן פטור הא רב פפא דהוא בתרא סבירא ליה כרב נחמן והלכתא כוותיה כדכתיבנן בפרק שבועת הדיינין: **מתני'** הפוסק מעות לחחנו ופשט לו את הרגל

הגהות מהר"ב רנשבורג

א) גמ' התם נמי חית ליה נהתה נהיות הנחה דמיכסיף מיניה. לכאורה ליחנל יתיבה הוח והכי"ן בנדרים דף ל"ג ע"ב בהעתיקו מיינו זה לח זכרו ובן נרחה מפרש"י כלן חלח היה זה בניכסיו"ל חבל לחיות למהש"ל נרים ליחנל חחריתא התם נמי וכו' עכ"ל והכ"מ בין שתי הלשונות בלישנח קמח לח חיכח נמורה חבל ליחנל נחרח לח כיסופא חיכח מיניה הגחה: **ב)** רש"י ד"ה ופשט לו חת הרגל כי' ותני שמעתח תלה לחוי בהגל על עץ וכו' פ"ל. וכ"ה בשיטה מקובלת:

תוספות רי"ד

מתני' חדמון חומר מי שמת ותניח בנים ובנות בזמן שהנכסים מרובין הבנים ירשו והבנות יזונו ובזמן שהנכסים מועטין הבנות נזונות והבנים ישחלו על הפתחים חדמון חומר בשביל שחני זכר הפסדתי חר"ג רוחה חני חת דברי חדמון פי' חם היו הנכסים מרובין כשיעור שנחמר חין כח לבנות לומר הרי חנו מוצחין לעצמנו מזונות עד שינבגר והשחר יהיה לכם חלח כל הנכסים עומדים בחזקת הבנים ונושחים ונותנים ומתעסקין בהן ואין לבנות עליהן חלח מזונות דבר יום ביומו וכך משמע הבנים יירשו כלומר הרי כל הנכסים בחזקת הבנים ואם היו הנכסים מועטים מזה השיעור נוטלין הבנות מזונות לעצמן עד שיכבגרו והשחר יתנו לבנים ואח"כ ישחלו על הפתחים ובע' בפ' מי שמת וכמה הן מרובין חמר רב יהודה חמר שמואל כל שיזונו מהן חלו ואלו עד שיכבגרו. חיתמר נמי כי חתא רבין חמר ר' יוחנן ואמרי לה חמר רבה כר בר חנה חי"ר יוחנן כל שיזונו מהן חלו ואלו עד שיכבגרו הן הן מרובין ואינן מועטין ומתמהינן ואי ליכא כדי שיזונו מהן חלו ואלו עד שיכבגרו חין לכלהו חמר רבה מציחין להן מזונות לבנות עד שיכבגרו והשחר לבנים: ואע"ג דחמרינן לקמן כל מקום שחמר ר"ג רוחה חני חת דברי חדמון הלכה כמותו ומהוחו פיסקח פרין הש"ס לקמן חלמח דהכי הוי עיקר מ"מ חומר ר"ת דלית הלכתח כוותיה דהח סוגיח דגמרח דלח כוותיה לעיל בפרק נערה (דף מג. ושם) חמר ר' יוחנן עשו חלמנה חלת הבח כבח חלל חחין נכנסים מועטים חלמח סתם דבריו כרבן ועוד לעיל פ' הנושח (דף קג.) חמרי יחומים שקדמו ומכרו נכנסים מועטים מה שמכרו מכרו ושחמת דהש"ס כרבן נרים מי שחמ (ג"ב דף קלט:) ואומר ר"ת דהיינו טעמח דחדמון לחו לחיפלוגי חמלחח דחכמים חמח חלת מחמה בעלמח הוח ול"ג נמי לחמר נהיה רואה חני חת דברי חדמון לחו משום פסק דין חלת משום שים ודלי לחמוה ר): **אמר רבא** דעסיק באורייתא יהיו. בחמיה מקשים מחי קחמחה רבח חין ה"ג כדחמר לעיל בפרק נערה (דף מט. ושם) מלוה לוון חת הכנות חבל שכח חת הלוה וירוחנן קח שקלי מן החורה קח מחמה רבח למילחיה דחדמון דקח בעי למימר דכשיעסוק בחורה יטול יכוסה ושם לח יעסוק לח יטלנה ול"ת חכמ חיירי בנכים גדולים ולכבי פריך מחן דעסיק כו' חבל נעיל מלוה לוון חת הכנים בנכים קטנים מיירי משום דכולם עומדים לעסוק בחורה קחמר ק"ו לנכים ולכבי לח פריך מחן דעסיק דכולם הן עומדים לעסוק בחורה: **שמע** מינה מדרבנן טענו חטין ושעורים וכו'. מימה מחי פריך לר"ע מדרבנן והלח חיכח לחדמון דקחי כוותיה וכי חימח משום דרבים ניחה לחדבה חית לן למימר כחדמון דהלכתח כוותיה ותומר רבי דמכולהו פריך דמשמע לחדמון מוכה בחטין ושעורים דמיפטר מללח נקט חטין ושעורים ללח נקט כדי ס)(יין ושמן) דכרימון בקליפתו דמי כדנעי למימר לקמן רב שימי בר חבי שחינו יודע הגמלח חמחי הוי נקיט חפי ליתנח דכדי שמן ומיהו לחחר שידע לחיכח לחפלוגיהו נים נלמון הזה לשון קנקנים פריך חיפכח נימח חיכוי חיובתח דרב חייא בר חבא ח"ר חדמון. חימה מחי קח קחיט ליה הח חסכחן ר"ג לחיט ליה חפי הכח חבכח דמיחייב טעון לו חטין והודה לו בשעורים כדחמן בפ' שבועת הדיינין (שבועות לח: ושם) ונרחה דה"ק חפי ח"ט דחדמון חליגה דר"ג דהח בעיון למימר דלחהי חדחדה כרב נחמן חטין ושעורים והודה לו בחחד מהן בשעורין פטור: **הפוסק** מעות לחחנו. מוקי לה בירושלמי כשפסק במעמדה חבל לח פסק במעמדה חפי' רבן מודו והשתח חפי שפיר הח דחמר בגמרח כופין למחן חילימח כופין לחב חיפכח חינהי ליה למימר הוחיל ופסק במעמדה הוי חנחי גדולה חנחי ותנחי קטנה לחו כלום ומסיק כופין לנעל ליחן חת הגט לקטנה משום דלחו חנחה לחב חינהי כמה

כרבנן ולכלהו חמוחרי סבירא להו התם דנכסים מועטין כולהו דבנות נינהו ואין הלכה בזה כחדמון: **מתני'** הטוען חת חבירו כדי יין וכדי שמן והודה לו בקנקנים חדמון חומר הוחיל והודה מקצת הטענה ישבע

כמה דברים שמורים. מברייתא מקמי **ליפקח מיבעי ליה.** אם נאמר לכוף את האב ליפקח מפתברת עפי לפי שהגדולה מנהגי: **אפי' כברייתא.** כשפסקה היא לעצמה: **אי"ר זירא אמר רבה בר ירמיה שני דברים שאמר חנן הלכה כיוצא בו שבעה דברים הנקנים בשטר ואלו הן דברים שאמר אדמון אין הלכה כיוצא בו מאי קאמר כו':** כיוצא בו לחנן רבן יוחנן בן זכאי כיוצא בו לאדמון רבן גמליאל: **אין הלכה כיוצא בו.** שלא ילמד את בניו שלא בשלשה שהיה לו לגרשות את דבריו בשלשה: **מתני' העורר על השדה כו'.** לשון מערער על שדה שביד שמעון ואומר לו שמכרה לך גזלה ממני: **והוא חמוס.** על שטר המכירה שכתב לו לשמעון כשמכרה לו: **אדמון אומר.** יכול הוא שיאמר מה שלא ערערתי בשעה שלקחת מלוי ומחמתי בתוך השטר עד לפי שלוי אדם חזק וקשה להוציאה מידו ונוח לי שתהא בידך שתוציאה ממך בדין: **אידך אם זכותו.** להוציא ומתם הודה שמין לו עפר כה: **עשאה.** המוחזק בה שימן למחר שלא מכר לראובן זה העורר עליה שלא למיחר מחר היה מוכר שדה מצד זו ומצר לו מרגיעת מצר פלוני שדה שלי ועשה שדה זו שימן מצר לנוקח ונשמו של מוכר וזה תפס על תוקו של שטר ולא ערערו: **אידך אם זכותו.** לפילו לאדמון דמין לומר כאן הפני נוח לי: **גמ' אכל דיין.** שהוצרך שטר המכירה בפני דין לקיימו כמשפט קיום שטרות שהעדים שמין ומעידין על כתב ידם והדיינין כותבין שטרא דין נפקא לקדמנא ומקהידו שהדי מחתימות ידייהו ומקיימוהי: **לא אידך זכותו.** שלא ידע מה כתוב בו שיערער עליו: **דמני רבי חייא אין העדים חותמין על השטר עד שיאמר לו מקוח קלוקוח.** שהרי על בדרי השטר הם באים להעיד:

מכל

תשב עד שתלבין ראשה. פי' כשנ"ס הא דאמר רב גידל בפרק המוצא (לעיל דף קנ:) עמדו וקדשו קנו מילי דקדשו מיד ממוך התנאי או לאחר זמן והזכירו התנאים בשעת קידושין אבל התנו עמה וקדם לאחר זמן ולא הזכירו התנאים לו דברים הנקנים בשטר אין צריכין לכתוב אותם בשטר אלא מדברי סופרים הוא דתקון רבי כדי שלא יהא הבעל יכול לומר לה בשעת כעסו צאי מנכסי ולכך כתבו לה שיהא נוטל כתובתה ונכסי צאן ברזל שהכניסה לו ומוסיף עליהם מנה ומנה מנכסיו שיהא לה ככל נכסיו שיש לו בעולם ואפילו מה שיבא לו לאחר מיתה ואפילו מה שיתן לה בעתיד ואפילו מה שמצאה בידו שלא נתן לה מעולם הכל משועבד לכתובתה ואין לו לבעל למכור בהם כלום אלא מדעתה ואם מכרו בלא דעתה מכר מכור ואם מתה הרי הם ליורשיה ולא ליורשיו ואם מת הבעל הרי הם ליורשיו ולא ליורשיה ואם מכרה בדעתו מכר מכור ואם מת הרי הם ליורשיו ולא ליורשיה ואם מכרו בדעתה מכר מכור ואם מתה הרי הם ליורשיה ולא ליורשיו ואם מכרו בדעת שניהם מכר מכור ואם מתו הרי הם ליורשיו ולא ליורשיה ואם מכרו בדעת שניהם מכר מכור ואם מתו